

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«GYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

обучение специалистов в этой сфере. Важно также внедрять образовательные программы, которые включают в себя изучение цифровых технологий, чтобы обеспечить наличие квалифицированных кадров для новой цифровой реальности.

Казахстану важно не отставать в развитии цифровизации, чтобы не оказаться в числе стран, которые отстают от мировых тенденций. Эта веха в развитии может определить дальнейшее экономическое и социальное развитие страны. Поэтому внедрение цифровых технологий в финансовом секторе требует всесторонних усилий и поддержки со стороны государства, бизнеса и общества в целом.

Список использованных источников

1. Четвертая промышленная революция. Популярно о главном технологическом тренде XXI века <https://www.tadviser.ru/>
2. Сиротина А.С., Созонов А.С. ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В БОРЬБЕ С COVID-19. Социальные аспекты здоровья населения / Social aspects of Population Health. 2022, DOI: 10.21045/2071-5021-2022-68-3-13
3. https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33212743&pos=4;-106#pos=4;-106
4. <https://www.forbes.ru/brandvoice/463787-do-mezhdunarodnogo-rynka-kak-gosudarstvo-podderzivaet-cifrovizaciю-ekonomiki>
5. <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovye-tehnologii-v-obrazovatelnom-prostranstve/viewer>
6. <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovaya-transformatsiya-finansovogo-sektora-v-kontekste-ispolzovaniya-vozmozhnostey-tehnologii-iskusstvennogo-intellekta/viewer>
7. <https://akorda.kz/ru/glava-gosudarstva-provel-vstrechu-s-predstaviteli-otekhestvennogo-biznesa-2103845>

ОӘЖ 33.336.6

НЕКЕНІ САҚТАНДЫРУДАҒЫ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕНІ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ САҚТАНДЫРУ НАРЫҒЫНА ЕНГІЗУ МҮМКІНДІКТЕРІ

Жумаш Анеля, Мерзихан Данель

zhumash.anelya00@mail.ru

студенттері, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті, Астана., Қазақстан
Республикасы

Ғылыми жетекші: Хамитхан Н.

Той десе ішкен асын жерге қоятын менталитет таралған елімізде той жасаудың өзектілігін айтпаса да түсінікті. Ешбір жаннан қалыспайық деп жасалатын тойға кететін қаражат та аз емес. Сол себептен, тойды өткізу үшін қаражат жетіспеген жағдайда несие алу өте кең жайылған тенденция болып табылады. Несиені кем дегенде 5 жылға алып, үйленген екі жас немесе олардың ата-анасы тойдан кейінгі жылдары қинала бастайды. Тіпті қаржылық мәселелер есебінен ажырасып жатқан отбасылар да аз емес. Бұл актуалды мәселенің бірден-бір шешімі – некені сақтандыру.

1. Некені сақтандыру - той үрдісінде қаржылық шығындардың алдын алу мақсатындағы жинақтаушы капитал құратын сақтандыру түрі. Бұл сақтандыру түрі, ата-анаға тойға жинақталған капитал бар екендігіне және оның шығындарды толықтай жабатындығына кепілдік болатындығына сенімділік береді.

2. Некені сақтандыру-бұл ерлі-зайыптыларды, біреуінің ажырасуына немесе қайтыс болуына байланысты қаржылық тәуекелдерден қорғауға арналған сақтандыру түрі. Бұл, әдетте, отбасының қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін ажырасқан немесе қайтыс болған жағдайда сақтандыру төлемін төлеуді қамтиды [1].

Қазақстанда некені сақтандыру кең таралған сақтандыру түрі болып табылмайды.

Сондықтан да, кейбір сақтандыру компаниялары некені сақтандыру элементтерін қамтитын мамандандырылған өнімдерді ғана ұсына алады.

Әдетте, мұндай өнімдер ерлі-зайыптылардың өмірін сақтандыруды, ерлі-зайыптылардың біреуі ажырасқан немесе қайтыс болған жағдайда табысын жоғалтудан сақтандыруды және басқа да қорғаныс түрлерін қамтуы мүмкін.

Сондықтан некені сақтандырудағы шетелдік тәжірибелермен таныса отырып, біздің елге де аталмыш сақтандыру түрін енгізу қажеттілігіне келдік. Қарастырған шетелдік тәжірибелерге тоқталайық. Некені сақтандырудағы шетелдік тәжірибе ажырасу, ерлі-зайыптылардың біреуі қайтыс болған немесе басқа да күтпеген жағдайлар туындаған жағдайда ерлі-зайыптылардың қаржылық мүдделерін қорғауға арналған сақтандырудың әртүрлі түрлерін қамтуы мүмкін. Мысалы, кейбір елдерде неке қиюды сақтандыру бар, ол ауру немесе апат сияқты күтпеген жағдайларға байланысты үйлену тойының шығындарын өтеуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, алиментті сақтандыру немесе мүлікті бөлу сияқты ажырасу кезіндегі қаржылық шығындарды жабатын сақтандыру түрлері бар. Сақтандырудың бұл түрлері ерлі-зайыптыларға қаржылық мүдделерін қорғауға және ажырасқан жағдайда мүліктің әділ бөлінуін қамтамасыз етуге көмектеседі. Кейбір елдерде ерлі-зайыптылардың бірі қайтыс болған жағдайда жұбайының қаржылық мүдделерін қорғау үшін пайдалануға болатын өмірді сақтандыру бар. Бұл отбасының негізгі асыраушысынан айырылған жағдайда тірі қалған жұбайы мен балаларына қаржылық колдау көрсетуге мүмкіндік береді.

Мысалы, Кореяда некені сақтандыру кейбір басқа елдердегідей кең таралған емес, бірақ ұқсас қызметтерді немесе отбасылық өнімдерді ұсына алатын бірнеше сақтандыру компаниялары бар.

Олардың кейбіреулері мыналарды қамтиды:

1. Samsung Life Insurance
2. Hanwha Life Insurance
3. Kyobo Life Insurance
4. DB Insurance
5. Mirae Asset Life Insurance

Халықаралық тәжірибедегі некені сақтандыру жайлы АҚШ мысалында толығырақ қарастырсақ. Бұл елде некені сақтандыру өте қызықты негізде дамыған. Бұл сақтандырудың жеке бағыты ретінде дамып, оған сәйкес тіпті жоғары мамандандырылған сақтандырушы компаниялар да бар.

Айтпақшы, Wedsure және WedSafe атаулы сақтандыру компанияларының мәліметтері бойынша, АҚШ-тағы үйлену тойының орташа бюджеті 20 000 долларды құрайды. Яғни, бұл некені де сақтандыру қажеттілігін айқындайды.

Некені сақтандырудың АҚШ-та екі негізгі түрі бар:

1) Жауапкершілікті сақтандыру. Оқиға кезінде болған мүліктік залалды немесе жарақаттарды жабады. Мысалы, егер үйлену тойының қонағы терезені сындырса, жауапкершілікті сақтандыру оны ауыстыруды немесе жөндеуді, сондай-ақ жарақаттарды (соның ішінде мас қонақтарды), тамақтан улануды, жаңа үйленген біреудің жұмысынан айырылуды және тіпті музыканттардың келуін қамтуы мүмкін.

2) Үйлену тойын жою немесе кейінге қалдыру. Егер рәсімді клиентке тәуелді емес мән-жайлар бойынша жою немесе кейінге қалдыру қажет болса, шығындарды өтейді. Мысалы, егер рәсім дауыл немесе қатты боран сияқты ауа-райына байланысты тоқтатылса. [2]

Одан басқа әскери қызмет, той көйлегі мен смокинг, бал айымен байланысты қосымша опцияларды да қамтиды. Бұл АҚШ-тағы аталмыш сақтандыру түрінің дамығандығының тағы бір дәлелі. АҚШ-тағы некені сақтандыру қызметтерін немесе онымен байланысты өнімдерді ұсына алатын кейбір сақтандыру компанияларына мыналар жатады:

1. MetLife
2. State Farm
3. Allstate
4. Nationwide

5. New York Life
6. AIG (American International Group)
7. Mutual of Omaha
8. Prudential Financial [2].

Өзге елдердің тәжірибесімен салыстыра келе, Қазақстанға да некені сақтандыру бағдарламаларын енгізілу керек жайлы тоқтамға келеміз. Сол себептен, некені сақтандыру бағдарламасын құрдық. Бұл бағдарлама бойынша, сақтандыру мекемелерінде некені сақтандырудың алгоритмі осылай жүзеге асады:

– Сіз жинақтың қажетті сомасын, некеге тұру үшін өмірді сақтандыру полисінің қолданылу мерзімін, жабылатын тәуекелдерді, жарналардың оңтайлы мөлшері мен кезеңділігін анықтайсыз.

– Жасалған келісім-шартқа сәйкес тұрақты жарналарды төлеп отырсыз. Некеге тұру үшін өмірді сақтандырудың таңдалған бағдарламасына сәйкес келісім-шарттың бүкіл қолданылу кезеңінде Сақтанушы мен Сақтандырылған тұлғаның өмірі сақтандырылады.

– Некеге дейінгі өмірді сақтандыру шартының қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін сіз өзіңіз аударған барлық соманы және компаниядан бонусты аласыз.

Сақтандыру сыйақысын сақтанушы/Сақтандырылған тұлға клиенттің қалауы бойынша бүкіл кезеңділікте бір рет, жыл сайын, жарты жылда бір рет, тоқсан сайын немесе ай сайын төлене алады. Осылайша, некеге тұрған кезде барлық жинақ клиентке пайыздық бонустармен қайтарылады. Сақтанушы/Сақтандырылған тұлға сақтандыру кезеңінде қайтыс болған жағдайда, сақтандыру компаниясы мұрагерлерге немесе пайда алушыларға төленген сақтандыру сыйақысының 100% төлейді. [3]

Қорытындылай келе некені сақтандыру ажырасу, ерлі-зайыптылардың біреуінің қайтыс болуы немесе басқа өмірлік өзгерістер сияқты әртүрлі күтпеген жағдайлар кезінде, сонымен қатар тойға дейінгі жинақ капиталын қалыптастыру кезінде ерлі-зайыптылардың қаржылық мүдделерін қорғаудың маңызды құралы болып табылады. Бұл саладағы шетелдік тәжірибе ерлі-зайыптыларға болашағын қамтамасыз етуге және кез келген жағдайда қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз етуге көмектесетін сақтандырудың алуан түрін көрсетеді. Сол үшін, некені сақтандырудың әртүрлі түрлерін түсіну және пайдалану отбасылық қаржыны қорғаудың және кез келген өмірлік жағдайда бейбіт қатар өмір сүруді қамтамасыз етудің кілті болуы мүмкін екендігін түсінеміз. Жоғарыда жазылған ақпарат негізінде, біздің бағдарлама бойынша, болашақта Қазақстанның сақтандыру нарығына сақтандыру түрінің жаңа бағытын енгізуді ұсынамыз.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Что такое страхование к бракосочетанию/<https://calmins.com/chto-takoe-strahovanie-k-brakosochetaniyu/>
2. Свадебное страхование: опыт из США/<https://vc.ru/money/368907-svadebnoe-strahovanie-opyt-iz-ssha>
3. Страхование к бракосочетанию/<https://nli.uz/prog/strahovanie-k-brakosochetaniyu/>

УДК 658.114

ЭКОНОМИКО-ПРАВОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ ВЕДЕНИЯ СЕМЕЙНОГО БИЗНЕСА

Жураев Навруз Жураевич

jurayevnavruz82@gmail.com

Научный сотрудник Бухарского государственного университета, Бухара, Узбекистан
Научный руководитель – З.Ашуров

Эффективное управление семейным бизнесом сегодня является одной из основных